

ومنيه (1) ابن خصيب بلد به اسواق وحمامات
وجامع ومدارس للمالكية وشافعية وفي علي حافة
النيل من الجانب الغربي وفي تحت الاشمونين علي
مرحلة قوية ورايتها في المشترك منيه ابي خصيب
وسمعتها ايضاً منيه بني خصيب وفي كثيرة المزرع
وتحت منيه ابن خصيب علي يوم منها دهروط في
الجانب الغربي من النيل وفي بلدة كثيرة المزرع
ايضاً .

قال في المشترك الفيوم (2) كورة في ديار مصر
عن الفسطاط بين الغرب والجنوب وفي في وحدة
وقد شق اليها نهر من رشح النيل منسوب الي يوسف
الصديق عليه السلام ومدينة الفيوم قاعدة ولاية وبها
حمامات واسواق ومدارس شافعية ومالكية وفي راكبة
علي نهر يوسف من جانبيه والنهر يخترق مدينة
الفيوم المذكورة وللفيوم بساتين كثيرة وفي عن مصر

(1) بضم الميم وسكون النون وفتح المثناة من تحت
وفي اخرها هاء وخصيب بفتح الخاء المعجمة وكسر
الصاد المهملة ومثناة من تحت ساكنة وفي اخرها
باء موحدة .

(2) بفتح الفاء وتشديد المثناة من تحت ثم واو وميم .

Μονιαῖ, ἦτοι μονή, ἔμπν Χασιπ ἔσι πόλις ἔχουσα ἀγορὰς, ναὸν, γυμνάσια Μελχιτῶν 1) καὶ Σαφιϊτῶν 2), καὶ κεῖται ἐπὶ τὴν ὄχθην τῆς Νείλου κατὰ δυσμαῖς, ὡσεὶ σαθρὸν μέγαρον κάτωθεν Ὀσμινείνης. Ἐν τῷ περὶ τῶν ὁμωνύμων εἶδον γεγραμμένον Μονιαῖ ἀμπή Χασιπ, καὶ ἤκουσα αὐτὸ λέγεσθαι καὶ Μονιαῖ μπενή Χασιπ. Ἔχει δὲ πολλὰς ἀγρὰς καὶ κάτωθεν αὐτῆ, ὡσεὶ ἡμέρας μακρὰν, κεῖται κατὰ δυσμαῖς τῆς Νείλου ἢ Δαχαρουάτα, κώμη εὐπορῆσα προσέτι ἀγρῶν.

Φαϊῦμη 3), λέγει ὁ συγγραφεὺς τῆς Μοσάρεκ, ἔσι πόλις Αἰγύπτου νοτιοδυτικῶς τῆς Φοσαίτης, καὶ κεῖται ἐν τόπῳ χαμηλῷ, ὅπου ἐκτείνεται ποταμὸς ἐκ τοῦ Νείλου παρνομαζόμενος ἀπὸ τῆς Γωσήφ τῆς δικαίης (εἰρήνη αὐτῆ). Ἡ πόλις Φαϊῦμη ἔσι μητρόπολις ἐπαρχίας, ἔχουσα λατρὰ, ἀγορὰς καὶ γυμνάσια Σαφιϊτῶν καὶ Μελχιτῶν, καὶ κειμένη ἐκαστέρωθεν τῆς ποταμῆς τῆς Γωσήφ, ὅσις διαιρεῖ αὐτὴν εἰς δύο ἔχει δὲ πολλὰς κήπους, καὶ ἀπέχει τῆς μητροπόλεως Αἰγύπτου

1) Μελχιτῶν ὀνομάζονται οἱ δευτέρδοξοι, οἱ ὀπαδοὶ τῆς βασιλικῆς θεοσκείας καὶ ὑπὸ τῆς βασιλείας ὑπερασπιζομένης.

2) Ὀπαδοὶ αἰρέσεως τῶν Μωαμεθανῶν.

3) Πλησίον ταύτης τῆς πόλεως κεῖνται τὰ εἰρηναία τῆς ἀρχαίας Ἀρσινόης, ὀνομαζόμενα, ἐκ οἷδ' ὅθεν, παρὰ τοῖς Κόπταις Copte ἄλλοτε ἦτοι Περσῶν πόλις. Περὶ δὲ τῆς ἐπαρχίας Φαϊῦμης δεῖ ἀνωτέρω σελ. 186 -- 187. Ἡ Φαϊῦμη ὑπάρχει ἢ μόνη τῆς Αἰγύπτου ἐπαρχία, ὅπου ὑπάρχουσιν ἄμπελοι, ἐν ἑπτὰ μάλιστα αὐτῆς κώμαις.

علي نحو مسيرة ثلاثة ايام قال في العريزي وبين
الفسطاط والفيوم ثمانية واربعون ميلاً •

ورشيد⁽¹⁾ بليدة علي غربي النيل الغربي عند
مصبه في البحر ومصب النيل في البحر عند رشيد
خاصة يسي الارسيه وتخاف المراكب عند طلوعها
فيه من البحر ورشيد بليدة صغيرة وفي من الاسكندرية
علي مرحلة قوية وفي شرقي الاسكندرية قال في
العريزي وفي علي صفتي النيل والبحر المالح عنها ثمانية
عشر ميلاً وفي ثغر جليل ومنها علي ساحل البحر
المالح الي الاسكندرية ستة وثلاثون ميلاً والارسيه
بفتح الهرة وسكون الراء المهلة وضم الميم وكسر
السين المهلة ثم مثناة تحتية مشددة وهاء •

ومنف⁽²⁾ في مصر القديية وفي عن غربي النيل ولما
فتحها عمرو بن العاصي خربها وبني الفسطاط من البر
الاخر الشرقي بامر عمر بن الخطاب رضي الله عنها
وبنف اثار قديية عظيمة مدهلة⁽³⁾ من الصخور المنحوتة

(1) بفتح الراء المهلة وكسر الشين المعجمة وسكون

المثناة من تحت وفي اخرها ذال مهلة •

(2) بكسر الميم وسكون النون وفي اخرها فاء •

(3) مدهشة ταύτοσήμαντον τῆ مدهلة (3)

τριῶν ἡμερῶν ὁδοπορείας. Κατὰ τὴν συγγραφέα τῆ Αἰζή, ἡ Φαϊύμη ἀπέχει τῆ Φοσαὲτ μίλια.

Ῥασίδ ἔστι πολίχνιον κατὰ δυσμαῖς τῆ δυτικῆ ἀγκῶνος τῆ Νείλου, ὅπερ εἰσβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ αὕτη ἢ εἰς τὴν θάλασσαν εἰσβολή τῆ Νείλου πλησίον τοῦ Ῥασίδ ὀνομάζεται κυρίως Ἀρμίσιον, καὶ καταφοβίζει τὰ πλοῖα ἐμβαίοντα ἀπὸ τῆς θαλάσσης· ἔστι δὲ τὸ Ῥασίδ πολίχνιον, ὡσεὶ σταθμὸν μέγαλιν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, κατ' ἀνατολαῖς αὐτῆς κείμενον. Κατὰ τὸν συγγραφέα τῆ Αἰζή, κεῖται ἑκατέξωθεν τῶν πλευρῶν τοῦ Νείλου, ἡ μίλια μακρὰν τῆς ἀλμυρᾶς θαλάσσης, καὶ ὑπάρχει φρέγιον ἀξιόλογον, ἀπέχον ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας τῷ πορβυομένῳ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης λς' μίλια 1). τὸ δὲ Ἀρμίσιον προφέρεται διὰ τῆ ο ..... 2).

Μέμφις ἔστιν ἡ παλαιὰ τῆς Αἰγύπτου μητρόπολις, κατὰ δυσμαῖς τῆ Νείλου κειμένη, τὴν ὁποίαν ἐκπολιόρησας ὁ Ἀμρὸς μπὲν Ἀλασὴ κατέστρεψε, καὶ αὐτὴ αὐτῆς ἔκτισεν ἐν τῇ ἀπέναντι ἀνατολικῇ ὄχθῃ διὰ προσαγῆς τῆ Οἰμάρου ἢ Χατταῖπ (ἰλεως αὐτοῖς ὁ θεός) τὸ Φισάτ. Σάζονται παρὰ τῆ Μέμφιδι ἀρχαῖα μνημεῖα μεγάλα καὶ ἐξαισία, οἷον λίθοι ἱερογλυφικοὶ σάζοντες ἄχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν τὰ

1) Οἱ Οὐανσλέβιος ἐν τῇ relation d' Egypte p. 177 λέγει. Il y a de Rosette à Alexandrie au moins dix heures de chemin pour un homme de cheval. On en fait une bonne partie le long du Rivage de la mer, de sorte que les montures ont pendant un long trait de chemin les pieds dans l'eau.

2) Ἀρμίσιον κατ' Ἀμπυλφέναν, Ἀρμίσιον δὲ κατὰ τῆ συγγραφέα τῆ Αἰζή.

المصورة وعليها دهان اخضر وغيره باقي الي زماننا هذا
لم يتغير من الشمس وغيرها علي طول هذه المدة ومنف
عن مصر علي مرحلة قريبة *

والمحله [1] قال في المشترك ويقال لها محله الدقلا بفتح
الداال المهملة والقاف قال وفي مدينة كبيرة ذات اسواق
وفي قصبة كورة الغربية في الديار المصرية قال وفي بلاد
مصر نحو مائة قرية يقال لكل منها محله *

ودمياط [2] كانت مدينة مسورة علي البحر عند مصب
النيل الشرقي ثم خربت وبني بالقرب منها بليدة تسمي
المنشيه وهي مدينة ذات اسواق وحمامات وخربت
دمياط في سنة ثمان واربعين ستمائة وكانت اسوارها
من عمارة المتوكل الخليفة العباسي وكان سبب تخريبها
ما قاساه المسلمون عليها من الشدة مرة بعد اخري
بسبب قصد الفرنج اياها مجموعهم مرة بعد اخري وانا سار
الساير مع الساحل من دمياط مغرباً ينتهي الي البرلس

[1] من المشترك بفتح الميم والحاء المهملة وتشديد اللام

ثم هاء *

[2] بكسر الداال المهملة وسكون الميم وياء مثناة من

تحت والفاء وطاء مهملة *

χρώματα, εἶον πράσινον κτ., χωρὶς γὰρ ἐξαλλοιωθῶσι δια-
τόσων πολλῶν αἰάνων ὑπὸ τῆ ἡλίου καὶ τῆ καιροῦ. Ἡ Μέμφις
ἀπέχει τῆς σήμερον μητροπόλεως (Καίρει) ὡς ἔγγιστα σαθ-
μὸν ἕνα.

Μαχαλία ἐπωνομάζεται, κατὰ τὸν συγγραφέα τῆ
Μοσάρει, Μαχαλία Δακλά 1) . . . καὶ ὑπάρχει μεγάλη
πόλις εὐπορεῖται ἀγορῶν, μητρόπολις τῆ νομῆ Γαρμπιῶς ἐν
Αἰγύπτῳ. Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς λέγει, ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ ὡς
ἑκατὸν χεθὸν κῶμαι ὀνομάζονται Μαχαλία.

Δαμιάτη τοπάλαι μὲν ὑπῆρχε πόλις τειχόντισος πρὸς
τὴν θάλασσαν, ἔπι ὁ ἀνατολικὸς τῆ Νείλι κλόνος εἰσ-
βάλλει εἰς τὴν θάλασσαν, ἔπειτα δὲ ἠφανίθη, καὶ ἀντ' αὐ-
τῆς ἐκτίθη πλησίον κῶμη ὀνομαζομένη Μενσια, ἣτις ὑπάρ-
χει πόλις εὐπορεῖται ἀγορῶν καὶ λατρῶν. Ἡ φανίθη δὲ ἡ Δαμι-
άτη ἐν ἔτει ἑξακοσίουτῆ τεσσαρακοσῶ ὀγδόῳ (Ἐγαίρας). Τὰ
τείχη αὐτῆς ἐκτίθησαν ὑπὸ τοῦ χαλιφᾶ Μοταουάκιλ ἐκ
τῆς Ἀββασιαδῶν γενεᾶς. Ἡ δὲ αἰτία τῆς κατατροφῆς τῆς
Δαμιάτης ὑπῆρχεν ἡ συχνὴ σενοχωρία, τὴν ὁποίαν ἔπα-
χον οἱ Μισσηλαῖοι δι' αὐτὴν ἐξ αἰτίας τῆς συχνῆς τῶν
Φράγγων ἐπιδρομῆς κατ' αὐτῆς μετὰ τῶν στρατευμάτων.
Ὁ πορευόμενος ἀπὸ Δαμιάτης παρὰ τὸν αἰγικλὸν κατὰ
δυσημᾶς φθάσει εἰς τὴν Πάραλον 2), εἶτα δὲ εἰς τὴν Με-
σεραῖν, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ Ἰ' αἰτὶδ, καὶ τέλος εἰς τὴν Ἀλεξάν-

1) Οἱ νεώτεροι Γεωγράφοι ὀνομάζουσιν αὐτὴν $\text{Ἰ,λλ} \text{⊃} \text{αἰκ}^{\circ}$
ἢτοι Μαχαλίαν μεγάλην. Τὴν δὲ ἐπωνυμίαν Δακλᾶν ἔλαβον
ἀπὸ τῆς χώρας.

2) Πόλις καὶ ἀκρωτήριον.

ثم الي مستروه ثم الي رشيد ثم الي الاسكندرية علي النيل وذلك مقدار مسافة خمسة ايام بالتقريب *
والقلم (1) كانت بليدة علي ساحل بحر اليمن من جهة مصر واليها ينسب البحر فيقال بحر القلزم وبالقرب منها غرق فرعون وهي علي اللسان الغربي لان بحر القلزم ياخذ من الجنوب الي الشمال ويمتد منه ذراعان طاعنان في الشمال واحدها شرقي والاخر غربي فعلي طرف الشرقي ايله وعلي طرف الغربي القلزم وعلي راس البر الداخل في البحر بين القلزم وايله الطور وهو داخل في البحر الي جهة الجنوب عنها وبين القلزم والقاهرة نحو ثلث مراحل *

واشوم [2] يقال لها اشوم طناج واشوم الرمان وهي قصبة كورة الدهقله وقصبة البشور ابضاً واشوم مدينة ذات حمامات واسواق وجامع وهي علي النيل الشرقي

(1) من المشترك بضم القاف وسكون اللام وضم الزاء المعجزة ثم ميم *

(2) من اللباب بضم الالف وسكون الشين المعجزة وضم الميم وسكون الواو وفي اخرها نون كذا قال السعاني وصاب ذلك ان تقول وفي اخرها ميم حسبها كتبناها *

δρειαυ παρὰ τὸν Νεῖλον, καὶ τὸ μῆκος ταύτης τῆς πορείας ἔστι πέντε σχεδὸν ἡμερῶν.

Κόλζομ (Κλύσμα κατὰ τὰς ἀρχαίους) ὑπῆρχε κώμη παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς Ἀραβικῆς Θαλάσσης πρὸς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἐκ ταύτης παρωνομαζομένη ἢ θαλάσσια, οὐνομαζομένη Θαλάσσια τῆ Κόλζομ, ἢτοι ἐρυθρὰ Θαλάσσια, πλησίον τῆς ὁποίας κώμης κατεποντίοθη ὁ Φαραώ· κεῖται δὲ ἐπὶ τὴν δυτικὴν γλῶσσαν, ἐπειδὴ ἡ ἐρυθρὰ Θαλάσσια ἐκτεινομένη ἀπὸ μεσημβρίας κατ' ἄρκτον, προτείνει δύο βραχίονας πρὸς ἄρκτον, τὸν μὲν ἀνατολικὸν, τὸν δὲ δυτικὸν 1), καὶ ἐπὶ μὲν τὸ πέρασ τῆ ἀνατολικῆς κεῖται ἡ Αἴλα, ἐπὶ δὲ τὸ τῆ δυτικῆς τὸ Κόλζομ. Ἐπὶ δὲ τὸ ἀκραιθέριον τῆς ξηρᾶς τὸ ἐκτεινόμενον εἰς τὴν Θαλάσσιαν μεταξὺ Κόλζομ καὶ Αἴλας ὑπάρχει τὸ ὄρις Τὸρ 2), ἐκτεινόμενον εἰς τὴν Θαλάσσιαν κατὰ μεσημβρίαν τῆ Κόλζομ καὶ τῆς Αἴλας. Μεταξὺ Κόλζομ καὶ Καίρα ὑπάρχουσιν ὡσεὶ τρεῖς σταθμοί.

Ὁσμὲμ, ἐπωνομαζομένη Ὁσμὲμ Τανὰτς 3) καὶ Ὁσμὲμ Ἐρῆμαν, ἔστι μητρόπολις Δαχκαλαῆς καὶ Μπασμέρας, πόλις εὐπορῆσα λατρῶν, ἀγορῶν καὶ ναοῦ, καὶ κειμένη ἐπὶ τὸν ἀνατολικὸν Νεῖλον 4). Ὁσμὲμ κοινῶς μὲν προφέρεται Ὁσμὲν διὰ τῆ τελικῆς ν, ἀλλ' ὀρθότερον, ὡς εἶπαμεν 5), διὰ

1) Τὸν κόλπον ἐννοεῖ τὸν Αἰλαιτικὸν καὶ Ἡροπολίτην.

2) Ὅρα περὶ τῆς ἀνωτέρω σελ. 195. καὶ κατωτέρω ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

3) Ἡ Τάνις τῶν παλαιῶν.

4) Οὐχὶ ἐπὶ τὸν μέγαν τῆ Νεῖλε βραχίονα, ἀλλ' ἐπὶ τῆ μικρὸν αὐτῆ ρεῖθρου.

5) Ἐν τῇ ἀπέναντι δηλ. Ἀραβικῇ σημειώται.

والعامة تسميها اشمون بنون في آخرها والصحيح انها بالميم
كما ذكرنا وكذلك كتبها ياقوت الحموي في المشترك
وحققت ذلك من بعض فضلا المصريين وانشدني من
بعض تأليفه هجوا في قاضي تولى بها وكان يعرف بابن
المرجل وهو

يا للروم ابن المرجل قاضي اشوم

وتيس (1) جزيرة في وسط بحيرة تعرف ببحيرة تيس

المقدمة الذكر ولا زرع بها وقد خربت وبادت قال في

اللباب وتونه عند تيس قال في العزيري ومقدار بحيرتها

افلاح يوم في عرض نصف يوم ويكون ماوها في اكثر

السنة مالجا لدخول ماء بحر الروم اليها عند هبوب الريح

الشمالية *

والفسطاط (2) مدينة محدثة بناها عمرو بن العاصي

لما فتح ديار مصر في خلافة عمر رضي الله عنها وكان

في موضع الفسطاط قصر من بناء الاوائل يقال له قصر

الشمع وكان فسطاط عمرو حيث الجامع المعروف بجامع

(1) من اللباب بكسر التاء المثناة من فوق وكسر

النون المشددة ثم ياء مثناة من تحت وفي آخرها سين مهبلية *

(2) بضم الفاء وسكون السين وفتح الطاء المهملتين

والغ وطاء ثانية *

τῷ μ, καθὼς γράφει καὶ ὁ Ἰακχῆτος ὁ Χαμαβὴ ἐν τοῖς ὁμωνύμοις, καὶ προσεπιβεβαιῶται ἀπό τινα τῶν Αἰγυπτίων σοφῶν, ὅσις ἀπίστευται μοι ἐξ ἑνὸς συγγράμματός του σατυρικὸν ποίημα εἰς κριτὴν τινα τὸν ἔπαρχον ἐκείνης τῆς πόλεως, ὀνομαζόμενον ἔμπν Α' λμάτζαλ· ἔχει δὲ ἕτως·

Ω' Ρ' ἔμ 1), ὁ ἔμπν Α' λμάτζαλ ὑπάρχει κριτῆς Α' σμέμ.

Τέννις ἔστι νῆσος ἐν τῷ μέσῳ λίμνης ἐπωνύμου, περὶ ἧς ἐρρέθη ἀνωτέρω 2), μὴ ἔχουσα ἀγρὰς, καὶ ἤδη ἠφανισμένη καὶ ἔρημος. Κατὰ τὸν συγγραφέα τῷ Α' λεμπάμπ, ἡ Τέννα περράκεται αὐτῇ 3), καὶ κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦ Α' ζιζή, τὸ μὲν μήκος τῆς λίμνης αὐτῆς ὑπάρχει πλεῖς ἡμέρας μιᾶς, τὸ δὲ πλάτος ἡμισείας. Τὸ ὕδωρ αὐτῆς ἔστι τὸ πλεῖστον μέρος τῷ χρόνου ἀλμυρὸν, διότι πνέοντος τῷ βορρῆως, τὸ ὕδωρ τῆς μεσογείας θαλάσσης εἰσρέει εἰς αὐτὴν τὴν λίμνην.

Φοσαῖτ ἔστι πόλις νέα, κτιθεῖσα παρὰ τῷ Α' μζῆ μπέν Α' λαση, ὅτε καθυπέταξε τὴν Αἴγυπτον ἐπὶ τῆς χαλιφείας Ω' μάτζαλ· ὑπῆρχε δὲ τοπάλαι ἐν τῷ τόπῳ, ὅπως τῶν νῦν τὸ Φοσαῖτ, παλαιότερον κτίσμα τῶν ἀρχαίων, ὀνομαζόμενον παλαιότερον Σεμά. Ὁ δὲ Α' μζῆ ἔσησε τὸ Φοσαῖτ, ἕτοι τὴν σκηνὴν αὐτῆ 4), ὅπως νῦν ἐν Αἰγύπτῳ ὁ ναῖς, ὁ

1) Ἦτοι ὁ Ρ'ωμαῖοι, τῆς Γραικῆς ἐννοῶν. Ἐνταῦθα δὲ σημείωσαι τὸ ὁμοιοτέλευτον τοῦ σίχου. Οὗτος ἔμωσ ὁ σίχος δύναται νὰ ἐξηγηθῇ καὶ, ὁ Ρ'ωμαῖοι (χλευασικῶς) ἔμπν Α' λμάτζαλ, κριτῆ Α' σμέμ.

2) Ἐν τοῖς προλεγομένοις δηλαδὴ.

3) Κατ' ἀνατολὰς καὶ ὀλίγον τι κατὰ μεσημβρίαν τῆς Τέννιδος.

4) Ἐκ τούτου λέγουσιν, ὅτι ἡ πόλις Φοσαῖτ ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν, ὅτι ὁ Α' μζῆ ἔσησε αὐτοῦ τὸ Φοσαῖτ, τὸ μεθερμημεν-ὄμενεν σκηνῶν.

عرو بمصر ولم تزل مصر وفي الفسطاط كرسي لملك
 الديار المصرية حتي تولى مصر احمد بن طيلون فبني
 له ولعسكره القطايع في شمالي مصر وبني عند القطايع
 جامع المعروف بجامع طيلون وهو مشهور هناك قال
 ابن يونس الحاكي* بعد ان حسب ان بعد سمت القبلة
 من خط الجنوب بالفسطاط نج علي ان طول الفسطاط
 نه وقد حسب لارتفاع الشمس علي سمت القبلة
 ان الانحراف المذكور نب وذلك لشئ رايتة في الطول
 فدل قوله علي ان قول من جعل طول الفسطاط
 نه او ما يقرب منه غير سديد فيكون طول الفسطاط
 علي قول ابن يونس ما يزيد علي نه وقوله اولي ما
 أخذ به *

* Τα ἀπ' ἐντεῦθεν Ἀραβικά, σίχ. 7. κτ. κατὰ τὴν ἡμε-
 τέραν ἀπέναντι μετέφρασεν, ὁ Μιχαὴλ δὲν μετέφρασε παντελῶς,
 ὁ δὲ Ρ'εῖσκιος ἐξελατίνισεν οὕτω: Postquam computando de-
 prehendi distantiam puncti Keblae Fostathensis ab aequa-
 tore esse 53, tametsi longitudo Fostathae sit 55. Id suspec-
 tum mihi cum videreiur, computavi elevationem solis su-
 per punctum Keblae, supposita vera illa longitudine 55
 gr. Sed patet ex dictis ejus, illos errare, qui longitudinem
 Fostathae faciunt 55 gr. aut circiter. Vult itaque longitu-
 dinem esse majorem. Καὶ περὶ μὲν τοῦ σοφοῦ Ρ'εῖσκίᾳ ἔκ-
 ἔχω ὅ, τι ἢ εἶπω. Ὁ δὲ Μιχαὴλ διατί δὲν μετέφρασε; διότι,
 λέγει, εὐρίσκονται τινὲς μαθηματικοὶ ὄροι, τὰς ὁποίας, ὡς
 μὴ ἀνώγνῶς ποτὲ μαθηματικὰς Ἀραβίας, δὲν καταλαμβάνου.

وعين شمس^(١) في زماننا رسم وليس بها ديار
ويقال انها كانت مدينة فرعون وبها اثار قديمة عظيمة
مدهلة من الصخور العظيمة وبها عمود حديسي مربع
يسمى مسلة فرعون طوله نحو ثلثين ذراعاً وفي عن
القاهرة علي نصف مرحلة وعندها ضيعة تسمى مطريه
وفي عن القاهرة في جهة الشمال تشرف علي درب
الشام .

وبليس^(٢) قصبة الحوف ولها اشجار ونخيل
كثير وفي قاعدة الولاية بالحوف وير بها من الانهار
الاخذة من النيل حال زيانته نهر يعرف ببحر ابن
نجما ومن النهر المذكور تشرب تلك الناحية باسرها .
قال ابن سعيد والعلافي^(٣) من بلاد البجا وهم
سودان مسلمون ونصاري واصحاب اوثان

(١) بفتح العين المهملة وسكون المثناة من تحت وذنون
مضافة الي لفظة شمس النير الاعظام .

(٢) بكسر الباء الموحدة وسكون اللام وفتح الباء
الموحدة وسكون المثناة من تحت ثم سين مهملة وعن
البكري بفتح الباء الاولى .

(٣) بفتح العين المهملة وسكون اللام واللف وقاف
مكسرة ثم ياء مثناة من تحت .

Ἄϊν Σάμς 1) ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν σώζει μόνον ἐρείπια, καὶ δὲν ἔχει παντάπασι κατοικίας, περὶ ἧς λέγεται, ὅτι ἦτο πόλις τῆ Φαραώ· τὰ δὲ σωζόμενα αὐτῆς ἀρχαῖα μνημεῖα ὑπάρχουσι μεγάλα καὶ ἐξαισία, οἷον λίθοι παμμεγέθει, καὶ στήλη ἐκ πυξόποικίλις 2) τετράγωνος ὀνομαζομένη ὀβελίσκος Φαραώ 3), σχεδὸν τριάκοντα πήχεων τὸ ὕψος. Ἀπέχει δὲ ἀπὸ τοῦ Καίρου ὡσεὶ ἡμίσεως σαθμῆ 4), κειμένη πλησίον τῆ χωρὶς Ματαρίας πρὸς βορρῆαν τοῦ Καίρου, καὶ ὑπερκείμενη τῆς ὁδοῦ 5) τῆς Συρίας.

Βιλβηὶς μητρόπολις Χαέφης, εὐποροῦσα δένδρων καὶ φωνίκων, καὶ καθέδρα τῶν ἐπαρχῶν Χαέφης· ῥέει δὲ δι' αὐτῆς ἐκ τῶν ποταμῶν τῆ Νεῖλις ἐν τῷ καιρῷ τῆς πλημμύρας ποταμὸς ὀνομαζόμενος μπάχε 6) ἔμπν Μάντζα, ἐξ ἧς ποταμῆ πίνουσιν ὅλα τὰ πέριξ.

Ἀλαακῆ, λέγει ὁ ἔμπν Σαῖθ, ἀνήκει τῇ γῆ Μπότηζα, κατοικεμένη ὑπὸ Νιγριτῶν, Μοσλεμῶν, Χριστιανῶν καὶ ἰδωλολατρῶν· κεῖται δὲ πλησίον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης,

1) Ἡλιούπολις κατὰ τῆς ἀρχαίης.

2) Ἦτοι λίθου πυξόου Γρανίτου.

3) Τοπάλαι ὑπῆρχον ἐν Ἡλιούπολει πόλεις ὀβελίσκοι, ὡς μαρτυροῦσι Ἡρόδοτος (βιβλ. Β. §. γ.), Στράβων κτ.

4) Ἦτοι δύο ὥρῶν, ὅτι τὴν πρώτην ἡμέραν οἱ προσκυνηταὶ τέσσαρας μόνον ὥρας περιπατοῦσιν ἀπὸ Καίρου ἕως τῆς λίμνης Μπίγκατ ἀλ χατζῆ.

5) Αὕτη ἡ ὁδὸς ὑπάρχει πρῶτον μὲν κοινὴ τοῖς διαβαίνουσιν εἰς Συρίαν καὶ Μίγκαν, εἶτα δὲ διαιρεῖται. Ὁ Ἀμπυλφείδας, ὡς Σύρος τὸ γένος, παρανόμασεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς Συρίας.

6) Μπάχε ὀνομάζουσιν οἱ Ἄραβες καὶ θάλασσαν, καὶ τὸν Νεῖλον, καὶ τὴν ἐξ αὐτῆ ποταμὸν.

وهي بالقرب من بحر القلزم ولها مغاص ليس
بالجيد وجبلها معدن ذهب يتحصل منه بقدر ما
ينفق في استخراجها وجبيل العلاقي مشهور والسوخ
منزلة للحجاج في شرقي العلاقي وعرض الوضح قريب من
عرض اسوان وطولها سا قال في العزيري اذا اخذت من
اسوان في سمت الشرق تصل الي العلاقي بعد اثنتي
عشرة مرحلة وبين العلاقي وعيذاب ثمان مراحل ومن
العلاقي يدخل الانسان في بلاد البجا *

عيذاب* وقد اختلف في عيذاب فبعضهم يحك ديار
مصر علي وجه تدخل فيه وهو الاشبه لان الولاية فيها
من مصر وهي من اعمال مصر حقيقةً وبعضهم يجعلها
من بلاد البجا وبعضهم يجعلها من بلاد الحبشه وهي
فرضة لتجار اليمن وللحجاج الذين يتوجهون من مصر
في البحر فيركبون من عيذاب الي جدّه قال ابن
سعيد وعرض البحر بين عيذاب وجدّه درجتان وهي
اشبه بالضيعة منها بالمدن *

---

* بفتح العين المهلة وسكون المثناة من تحت وفتح

الذال المعجمة والفاء في الاخر باء موحدة *

καὶ ἔχει μαργαριτῶν κολυμβήσεις, ἀλλ' ἔχει καλαῖς. Ἐν τῷ ὄρει αὐτῷ ὑπάρχεισι μεταλλεῖαι χρυσοῦ, ὅθεν τοσούτον μόνον συνάγεται, ὅσον ἀντισταθμῆι εἰς τὴν δαπάνην τῆς ἐξαγωγῆς· τὸ δὲ ὄρος ὑπάρχει περιβίητον. Οὐαδάχ ἔστι κατάλυμα τῶν εἰς τὴν Μέκκαν ἀποδημούντων προσκυνητῶν, καὶ κατὰ μὲν ἀνατολὰς τὸ Ἀλαλακὴ, κατὰ δὲ δυσμὰς τὸ Οὐαδάχ, τῷ ἰσοίῳ τὸ μὲν πλάτος ἴσον τῷ τῆς Συήνης, τὸ δὲ μῆκος ξα'. Οἱ συγγραφεῖς τῷ Ἀζίζῆ λέγει, ὅτι ὁ διαβαίνων ἀπὸ Συήνης ὑπὸ τὸ αὐτὸ τῷ πόλῳ ὑψώμα τὸ ἀνατολικὸν φθάνει μετὰ δώδεκα σαθμῆς εἰς τὸ Ἀλαλακὴ. Τοῦτο ἀπέχει ἀπὸ Ἀϊζάπ ὀκτὸς σαθμῆς, καὶ δι' αὐτῶν ἐμβαίνεσιν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μπουτζάν.

Διαφωνῶσιν οἱ γεωγράφοι περὶ τῷ Ἀϊζάπ, καὶ οἱ μὲν ὀρίζουσι τὴν Αἴγυπτον ἕως, ὡς συμπεριλαμβάνουσι καὶ τὸ Ἀϊζάπ, ἕπερ καὶ ὁμοιαληθέστερον, ἐπειδὴ ἔχει Αἰγυπτίους ἐπάρχους καὶ τῶντι ὑπάρχει τῆς ἐπικρατείας Αἰγύπτου, ἕτεροι δὲ ἀποφαίνονται τὸ Ἀϊζάπ τόπον τῆς ἐπαρχίας Μπουτζᾶς, καὶ ἄλλοι, τῆς Ἀβυσσινίας· ἔστι δὲ λιμὴν τῶν ἐν εὐδαίμονι Ἀραβίᾳ πραγματευτῶν, καὶ τῶν προσκυνητῶν τῶν ἐξ Αἰγύπτου θαλασσοπορέντων, οἱ ἰποῖσι πάντες διαπορθεύονται ἀπὸ Ἀϊζάπ εἰς Τζίδδαν. Λέγει ὁ ἔμπν Σαῖδ, ὅτι μεταξὺ Ἀϊζάπ καὶ Τζίδδαν ὑπάρχει θάλασσα τὸ πλάτος δύο μοιρῶν, καὶ τὸ Ἀϊζάπ ὁμοιάζει χωρίον περισσύτερον παρὰ βόλιν.